

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗАВДАННЯ ШКОДИ ТВАРИНІ ЯК ОБ'ЄКТУ РЕЧОВОГО ПРАВА

Спектор О.М.,
к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства
Київський міжнародний університет

В статті тварина розглядається як об'єкт речового права, аналізуються ознаки тварини як об'єкту речового права, склад правопорушення та підстави настання відповідальності за завдання шкоди тварині як об'єкту речового права; особливості нормативно-правового регулювання тварин, як об'єктів речових правовідносин за законодавством України. Тварини – як джерело підвищеної небезпеки.

Ключові слова: відповідальність, тварина, об'єкт речового права, правопорушення, шкода, джерело підвищеної небезпеки.

Спектор О.М. / ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ПРИЧИНЕНИЕ ВРЕДА ЖИВОТНОМУ КАК ОБЪЕКТУ ВЕЩНОГО ПРАВА / Киевский международный университет, Украина

В статье животное рассматривается как объект вещного права, анализируются признаки животного как объекта вещного права, состав правонарушения и основания наступления ответственности за причинение вреда животному как объекту вещного права; особенности нормативно-правового регулирования животных как объектов вещно-правовых отношений согласно законодательству Украины. Животные – как источник повышенной опасности.

Ключевые слова: ответственность, животное, объект вещного права, правонарушение, вред, источник повышенной опасности.

Spektor O.M. / LIABILITY FOR CAUSING HARM TO THE ANIMAL AS AN OBJECT RIGHTS IN THING / Kyiv international university, Ukraine

This article presents an animal as an object of proprietary right, examines characteristics of an animal as an object of proprietary right, deals with elements of offence and grounds for liability for injury to an animal as to an object of proprietary right.

Considering legal aspects of compensation for injury, regard should be paid not only to grounds for and mechanism of injury compensation but also to type of injury that may be caused to an animal.

Thus, recognizing animals as objects of proprietary right, one should keep in mind peculiarities that characterize animals as living beings. These peculiarities are essential in treating animals legally as a special category, though reckoning them as a kind of property. Nowadays, the Ukrainian legal system differs from the western practice, where animals are beyond the category of objects of civil law and are endowed with characteristics of a subject of law. However, the Ukrainian laws are quite ramified in terms of animal protection against various offence types, in particular against animal abuse that may cause injury to an animal. It can therefore be concluded that provisions of the Ukrainian Civil Code, whose nature allows for a separate regulatory category for animals, purpose to protect property and non-property rights of an owner, as well as protect animals due to their specific characteristics.

Regulatory characteristics of animals as objects of proprietary right under the laws of Ukraine. Drawbacks and peculiarities of the effective laws in terms of defining animals as objects of proprietary right and ways of perfecting the laws.

Key words: liability, animal, object of proprietary right, offence, injury, source of increased danger.

Відповідно до Цивільного кодексу України (надалі – ЦК України), тварина є особливим об'єктом цивільних прав, на який поширюється режим речі [1]. Таким чином, законодавець фактично ототожнює тварин з речами. Проте та сама норма передбачає і відповідні винятки, що встановлюються законом, щодо особливостей реалізації права власності на тварин. Дані винятки обумовлені особливостями, якими наділені тварини як живі істоти. Тому, можна говорити, що тварини є, по суті, «речами з особливим статусом». Такий особливий правовий статус регулюється не лише ЦК України, а й спеціальними законами, які розглядають тварин у контексті живих істот, яким притаманні біологічні особливості життєдіяльності. До таких законів України, зокрема, відносяться Закони України: «Про захист тварин від жорстокого поводження» [2], «Про тваринний світ» [3], «Про Червону книгу України» [4].

Крім цього, говорячи про тварин як об'єктів речового права, потрібно зазначити, що, знаходячись у межах правового статусу речей, тварини є речами рухомими, неподільними, можуть визначатися як індивідуальними так і родовими ознаками, та є неспоживними.

Варто також зазначити, що спеціальне законодавство розподіляє тварини на окремі види, а саме: тварини можуть бути сільськогосподарськими, домашніми, дикими [3].

Таким чином, визначивши те, що тварини є речами, а відповідно – майном, можна дійти до висновку, що правове регулювання реалізації права власності, за винятком окремих положень, що стосуються специфіки тварин як живих істот, не відрізняється від правового регулювання відносин права власності на звичайні речі.

Виходячи з цього, правовідносини, що виникають з питань відшкодування шкоди завданої тварині як об'єкту ре-

чових прав регулюється загальним законодавством, тобто Главою 82 ЦК України.

При цьому, звичайно, необхідно пам'ятати про те, що тварини визначаються особливими ознаками в аспекті їх біологічного існування і існують окремі обмеження щодо здійснення права власності на окремих тварин. Проте, розглядаючи тварин як об'єкт речового права у розрізі відповідальності за завдання їм шкоди, необхідно зазначити, що, не зважаючи на всі особливості, про які було зазначено вище, не можна відійти від загального законодавчого ототожнення тварин з речами, що знаходяться у цивільному обороті. Отже, правове регулювання стосовно таких речей встановлюється загальними положеннями ЦК України, що стосуються загального кола речей.

Виходячи з вищезазначеного, необхідно звернути увагу на те, що правовідносини, що витікають із факту завдання шкоди майну, у даному випадку тварині, мають свої особливості. Аналізуючи ст. 1166 ЦК України, можна виділити специфічні підстави, які можуть бути основою відшкодування шкоди, завданої тваринам, що перебувають у власності особи. Такими підставами є: протиправна поведінка особи, що спричинила негативні наслідки для тварини як об'єкта речових прав; причинно-наслідковий зв'язок, що поєднує дії особи та негативні наслідки для предмета посягання; вина особи, що завдала шкоду об'єкту речових прав [1]. Ці підстави у своїй сукупності можуть бути основою, на яку може опиратися особа, що бажає отримати відшкодування шкоди, що була завдана тварині як її майну.

Важливо зазначити, що відсутність будь-якої з підстав у контексті можливості відшкодування шкоди може тягнути за собою відмову суду у відшкодуванні шкоди у випадку на-

магання особи вирішити питання про захист своїх прав у судовому порядку.

Розглядаючи протиправну поведінку особи як підставу для відшкодування шкоди, необхідно зазначити, що в даному випадку протиправна поведінка визначається через порушення особою норм закону, що потягло за собою негативні наслідки для тварини, що знаходиться у власності іншої особи. Відповідні норми поведінки, санкціоновані державою та обов'язкові до виконання, існують у різних галузях законодавства. Таким чином, в залежності від порушених норм, відповідальність може варіюватися між цивільною, яка має бути відшкодована у вигляді повернення суми збитків та моральної шкоди, та іншими видами відповідальності, зокрема, кримінальною, адміністративною тощо.

Як на приклад такого порушення, звернемо особливу увагу на особливі випадки, при яких шкода тварині завдається іншою твариною. Такі випадки є досить частими, зокрема, якщо говорити про шкоду, яка може бути завдана домашньою твариною іншій домашній тварині, наприклад, собаці. У такому випадку, досить часто можна чітко прослідкувати наявність протиправної поведінки через порушення норм загальнодержавного або місцевого рівня, що регулюють порядок утримання тварин та поводження з ними. Таким законодавством можна визначити, зокрема, Постановою Кабінету Міністрів від 09 липня 2002 року «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам» [5], або такий акт місцевого рівня, як Правила утримання у м. Києві тварин громадянами, підприємствами, установами та організаціями, затверджені Київською міською державною адміністрацією 08 вересня 1997 року [6]. Варто зазначити, що останній акт є типовим і прийнятий майже в усіх великих містах України. Дана нормативно-правова база визначає перелік правил, згідно з якими необхідно реалізовувати право власності на тварин через особливий порядок їх утримання. У цьому аспекті необхідно згадати і про норму, що регулює правовий статус тварин як джерел підвищеної небезпеки і кореспондує нормам, що встановлюють обмеження щодо утримання відповідної категорії тварин. Зокрема, такою нормою є ст. 1187 ЦК України, що виділяє до джерел підвищеної небезпеки діяльність з утримання таких окремих категорій тварин як дикі тварини і бійцівські та службові собаки [1].

Таким чином, при порушенні конкретних норм і завданні шкоди тварині як майну особи, реалізується зазначена нами підстава, визначена у протиправній поведінці.

Іншою підставою для відшкодування шкоди є причинно-наслідковий зв'язок між протиправною поведінкою особи та шкодою, завданою тварині. Дана підстава є досить важливою, оскільки, згідно із судовою практикою, яку ми детально розглянемо нижче, матеріальна шкода, що може полягати у відшкодуванні збитків за лікування тварини має бути пов'язана саме із діями особи, що призвели до захворювання тварини або потягли за собою її смерть. Таким чином, необхідно опиратися на серйозну доказову базу, що може стати підтвердженням причинно-наслідкового зв'язку між негативними наслідками, що настали для тварини як для майна і як для живого організму. Необхідно звернути увагу на те, що ознака причинно-наслідкового зв'язку є категорією, що має встановлюватися судом при оцінці фактів, на які посилається особа, чиє майно було пошкоджене у результаті протиправної діяльності. Проте самі факти негативних наслідків та їх значення для стану майна, зокрема, тварини, для визначення їх зв'язку із діями особи повинні мати необхідне оформлення у вигляді фіксації як шляхом фото та відеозапису, так і наявністю документів, що підтверджують витрати потерпілої особи-власника тварини.

В свою чергу, питання про встановлення вини особи, що завдала шкоди є досить дискусійним. Треба зазначити, що визначення ступеню вини і її наявність є прерогативою суду при оцінці доказів у випадку вирішення питання від-

шкодування шкоди у судовому порядку. Так само, як категорія причинно-наслідкового зв'язку, підстава наявності вини має бути чітко обґрунтована і підтверджена рядом фактів, на які можна послатися при визначенні конкретних обставин завдання шкоди. Одним із важливих моментів, що і підтверджується судовою практикою при визначенні питання про наявність вини у заподіянні шкоди, є її визнання самою особою, що завдала шкоди.

В контексті питання вини варто також ще раз звернути увагу на те, що найчастіше завдання шкоди тварині як об'єкту речового права завдається саме внаслідок дії джерела підвищеної небезпеки: керування особою, що завдала шкоду транспортним засобом або утримання тварини, що належить такій особі.

Розглядаючи правові аспекти відшкодування шкоди, необхідно звернути увагу не лише на підстави і механізм відшкодування шкоди але й на види шкоди, що може бути завдана тварині. Згадуючи, що тварини входять до категорії речей, згідно ЦК України, можна говорити про те, що їх втрата або пошкодження тягнутимуть за собою необхідність відшкодування особою матеріальних збитків особі-власнику тварини. Проте різні види і породи тварин мають багато відмінностей у аспекті певних характеристик їх як майна. Однією з таких відмінностей є ціна. Оскільки тварини є об'єктом цивільного обороту, їм притаманна ціна, як і будь-якому товару.

Важливо зазначити, що залежно від властивостей тварини та призначення її використання, ціна може серйозно варіюватися. Визначення ціни важливе не лише при вирішенні питання про відшкодування матеріальної шкоди, але й для визначення типу відповідальності, що нестиме винна особа за завдання шкоди тварині відповідної категорії або породи. Для прикладу, майнові відшкодування у випадку завдання шкоди тварині, що характеризується високою вартістю, що може бути кваліфікована як вартість великого розміру, матимуть під собою не лише цивільно-правові основи але й елементи кримінально-правової відповідальності у контексті умисного пошкодження або знищення майна у великих розмірах. Не можна не погодитись з тим, що різниця розміру збитків у випадку завдання шкоди представнику елітних порід скакових коней буде відрізнятися від розміру збитків, понесених власником свійської тварини того самого виду. Таким чином, можна говорити про розмір збитків як одну із підстав визначення порядку відшкодування шкоди.

Говорячи про питання відшкодування матеріальної шкоди, варто зазначити, що право потерпілої особи, а в цьому випадку – власника тварини, на відшкодування виникає у разі завдання йому збитків.

Відповідно до статті 22 ЦК України, збитками є:

1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки);

2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода) [1].

Що стосується реальних збитків, то вони можуть виражатися у:

1) втратах, пов'язаних із знищенням тварини;

2) втратах, пов'язаних із пошкодженням тварини.

Під знищенням тварини потрібно розуміти її біологічну смерть внаслідок дій інших осіб, або ж унаслідок подій чи явищ. Однак, зменшення майнового активу особи може відбуватися і без його загибелі, наприклад, у зв'язку з його викраденням чи загубленням, що охоплюється поняттям «втрата майна» [7, 974].

Втрати, пов'язані із пошкодженням тварини, в першу чергу, полягають у необхідності її лікування у ветеринарних клініках, придбання ліків, ветеринарних препаратів тощо, що тягне за собою майнові витрати та, врешті-решт, не гарантує одужання тварини, тоді як пошкоджена «звичайна річ» у більшості випадків підлягає ремонту.

Крім цього, говорячи про майнову шкоду, необхідно зазначити, що збитки, пов'язані із втратою коштовної тварини, мають бути підтвержені відповідними документами, які будуть зазначати конкретну ціну, за якою тварина була придбана. Іншою можливістю визначення ціни тварини може бути наявність експертного висновку, який базуватиметься на дослідженні виду та породи тварини та загального рівня цін на тварин тієї ж категорії.

Варто звернути увагу, що у аспекті відшкодування майнової шкоди, ми можемо говорити лише про тварин, які становлять відповідну матеріальну цінність. При цьому, така цінність може бути виражена як у коштовності тварини при її придбанні так і у направленості використання тварини. Такою направленістю можна вважати використання чистопорідних тварин для розведення або представлення їх на відповідних конкурсах з метою отримання грошових коштів у разі перемоги. У таких випадках шкода, пов'язана з нанесенням шкоди здоров'ю тварини або завданням їй смерті може завдати збитків власнику у вигляді упущеної вигоди.

Упущена вигода відображає різницю між реально можливим у майбутньому потенційно отриманим за звичайних обставин майном та вже наявним майном. Упущена вигода відрізняється від реальних збитків тим, що на момент вчинення правопорушення вона є лише можливою (майбутньою), а не наявною майновою втратою, а також що її розмір допустимо встановити лише приблизно, з деякими припущеннями. У випадку з тваринами, ця упущена вигода може проявлятися в тому, що на момент заподіяння шкоди така тварина, як зазначалось вище, могла бути вагітною. Упущена вигода також може проявлятися у неотриманні у подальшому доходів від реалізації продукції, одержаної з тварин, а саме від продажу молока, м'яса тощо.

Проблематика питання відшкодування упущеної вигоди полягає у досить складній процедурі її підтвердження. Розглядаючи випадок використання тварини для розведення та підтримання породи, упущена вигода стосується можливого прибутку від виведення твариною потомства, яке можна було б реалізувати на ринку чистопорідних тварин. Проте майбутнє отримання потомства є питанням досить спірним з ряду біологічних причин. Навіть якщо шкода здоров'ю або життю тварини була завдана у період її вагітності, факт народження нею здорового, живого потомства, яке в подальшому могло б підлягати реалізації є таким, що майже не підлягає доведенню, так само як і ймовірність перемоги тварини на відповідному конкурсі. Подібна ситуація і з реалізацією продукції, адже встановити ціну, за якою вона могла бути реалізованою, із залученням усіх необхідних для встановлення факту експертів потягне за собою неабиякі витрати, які з високою долею вірогідності згодом не будуть враховані при прийнятті судом рішення при вирішенні справ.

Таким чином, доведення того, що дійсно мала місце упущена вигода, є досить складним, адже воно майже не має під собою ані теоретичного, ані практичного підґрунтя. Це, в свою чергу, сприяє тому, що законодавчо закріплена можливість відшкодування таких збитків на практиці фактично є нездійсненою.

Визначаючи тварин як майно, не можна забувати про те, що тварина є живою істотою, яка здатна відчувати, мати емоції та почуття. Таким чином, відносини права власності не зводяться лише до володіння твариною як елементом майна.

В цьому розрізі необхідно зазначити про те, що зазвичай основною ціллю володіння твариною є встановлення емоційного зв'язку, та використання тварини у якості компаньйона та члена сім'ї власника. У даному випадку не завжди коректно говорити про майнову шкоду, яка має бути відшкодована особою у разі завдання шкоди, адже досить часто тварини, що утримуються фізичними особами не відносяться до породистих або коштовних і не використовуються для отримання прибутку від розведення або виставкового використання. У такому випадку законом передбачена мож-

ливість відшкодування моральної шкоди, завданої шляхом завдання шкоди здоров'ю або життю тварини. Така моральна шкода зазвичай пов'язана із моральними стражданнями власника тварини, пов'язаними з її втратою або із тяжкими переживаннями, пов'язаними із перенесенням самою твариною фізичних страждань.

Норма, що регулює питання відшкодування моральної шкоди міститься у ст. 1167 ЦК України, і визначає право особи вимагати відшкодування такої шкоди від особи, дії якої спричинили таку шкоду. Дана стаття встановлює особливі підстави відшкодування моральної шкоди. Підставами відшкодування у даному випадку є, знову ж таки: дії особи, причинно-наслідковий зв'язок таких дій із стражданнями, пережитими особою, та, відповідно, вина особи [1]. Необхідно нагадати, що підстави відшкодування шкоди у їх сукупності мають бути визнані і встановлені судом, оскільки більша частина таких підстав відноситься до оціночних категорій.

У аспекті відшкодування моральної шкоди, треба зазначити, що судова практика є досить лояльною до власників тварин, що пережили моральні страждання, пов'язані із втратою свого улюбленця або із нанесенням шкоди його здоров'ю. Аспекти особистих моральних переживань і прив'язаності як тварини до власника так і власника до тварини на сьогодні врегульовані у законодавстві України лише на рівні загальних норм про відшкодування моральної шкоди. Проте, у судовій практиці, питання щодо відшкодування моральної шкоди і встановлення емоційних зв'язків тварин і їх власників досліджується досить глибоко, про що свідчать, як зазначено вище, цілком лояльні рішення судів по відшкодування моральної шкоди у цій категорії справ.

Надзвичайно важливим аспектом вивчення питання цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди тварині є дослідження практики із розгляду судами спорів щодо заподіяння тваринам шкоди.

В цьому розрізі, в першу чергу, потрібно звернути увагу на те, що у більшості випадків, прохання про відшкодування збитків пов'язане із проханням відшкодування моральної шкоди. Одноманітність фабул справ, а саме завдання шкоди тварині, яка призвела спочатку до тривалого її лікування, а після – до її гибелі, не дає підстав говорити про однаковість судових рішень, проте певні закономірності все ж виявляються. Наприклад, суди при вирішенні справ, зазвичай, беруть до уваги докази, які б підтверджували, в першу чергу, наявність причинного зв'язку між заподіянням шкоди тварині та подальшим її лікуванням. Інакше кажучи, необхідно довести, що саме через заподіяні ушкодження тварина перебувала на лікуванні, або через ці ж ушкодження померла.

Суди звертають увагу на прохання позивачів урахувати упущену вигоду, але, як уже зазначалося вище, вона є майже неможливою у доведенні. Так, у рішенні Орджонікідзевського районного суду м. Харкова у справі № 2029/2-2540/11 суд відмовляє у задоволенні прохання про відшкодування збитків, аргументуючи це відсутністю доказів, які б доводили причинний зв'язок між дією і наслідком: «Також не підлягають задоволенню вимоги про стягнення витрат на лікування позивачки, упущену вигоду в зв'язку з недоотриманням заробітної плати через погіршення стану здоров'я, також загибеллю собаки яка могла дати нащадок, від чого позивачка могла отримати дохід, оскільки нею не надано даних про причинний зв'язок її стану здоров'я з фактом загибеллю тварини, та даних про можливість отримання нею доходу» [8].

Певну складність становить доведення вартості тварини, адже в більшості проаналізованих рішень відсутні докази, які б встановлювали ціну на ту чи іншу тварину, такі як висновки експертів, якими встановлюється середня вартість для тварини даного виду без врахування індивідуальних ознак, договори купівлі-продажу тощо.

Також, у більшості проаналізованих рішень судам було завжди достатньо доказів для задоволення прохання про відшкодування моральної шкоди, чого не можна сказати

про відшкодування збитків. Суди враховують емоційний зв'язок між власниками та тваринами. Наприклад, у рішенні Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області у справ № 0907/2-7903/2011 суд мотивує необхідність задоволення прохання про відшкодування моральної шкоди наступним чином: «При визначенні розміру відшкодування враховуються вимоги розумності і справедливості, тому суд вважає, що завдана моральна шкода підлягає компенсації грошима ... яка полягає у душевних стражданнях, яких вони (позивачі) зазнали через побачений напад іншого собаки на їхню, смерть улюбленої тварини, яка протягом тривалого часу проживала спільно з ними» [9]. У рішенні у справі № 711/4868/13-ц Придніпровського районного суду м. Черкаси суд у мотивувальній частині також посилається на емоційний стан позивача внаслідок шкоди, заподіяної його тварині: «В судовому засіданні встановлено, що позивач зазнав душевних страждань, які пов'язані з його хвилюваннями з приводу спостереження за стражданнями самої собаки після отримання тілесних ушкоджень та в післяопераційний період (пригнічений вигляд, тяжке дихання, хрипіння тощо), а також переживання позивача в момент її смерті (собака померла в присутності останніх)» [10].

Шкода, завдана тварині іншою твариною, відшкодовується власником останньої. Поширені випадки, коли тварина, що завдає шкоду, являє собою джерело підвищеної небезпеки, і тоді, шкода буде відшкодовуватися за правилами, передбаченими ст. 1187 ЦК України.

Таким чином, при вирішенні даної категорії справ суди звертають увагу на відповідність доказам зазначених обставин справ та у більшості випадків задовольняють прохання про відшкодування моральної шкоди, чого не можна сказати про прохання про відшкодування збитків.

Жорстокість, виявлена до тварин, недбалість, яка призводить до їх хвороб та загибелі, на превеликий жаль, стає нормою поведінки, і часто поширюється і на взаємини з людьми. Саме тому законодавець передбачив окрім цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди тварині, також і норми, за порушення яких особа може бути притягнена до адміністративної, а також і кримінальної відповідальності.

Правопорушення, що випливають із завдання шкоди тварині встановлені Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Так, переважну більшість адміністративних правопорушень, що стосуються поводження із тваринами, вміщено в Главі 7 – «Адміністративні правопорушення у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини».

До них, зокрема належать:

– Порушення правил використання об'єктів тваринного світу, до якого належать знищення або поранення тварин (ст. 85 КУпАП);

– Виготовлення чи збут заборонених знарядь добування об'єктів тваринного світу (ст. 85-1 КУпАП);

– Порушення вимог щодо охорони середовища перебування і шляхів міграції, переселення, акліматизації та схрещування диких тварин (ст. 87 КУпАП);

– Незаконне вивезення з України або ввезення на її територію об'єктів тваринного (ст. 88 КУпАП);

– Порушення порядку придбання чи збуту об'єктів тваринного (ч. 1 ст. 88-1 КУпАП);

– Порушення правил утримання диких тварин у неволі або в напіввільних умовах (ч. 3 ст. 88-1 КУпАП) [11].

Крім цього, КУпАП містить також і норми, що спрямовані на захист тварин як майна осіб, в тому числі, і від тварин іншої особи.

Так, ч. 2 ст. 154 КУпАП передбачено відповідальність за тримання собак і котів у місцях, де це заборонено відповідними правилами, чи понад установлену кількість, чи незарєстрованих собак, або приведення в громадські місця, або вигулювання собак без повідків і намордників, якщо це спричинило шкоду здоров'ю людей чи їх майну. Проте, санкція вказаної статті є не надто жорсткою – штраф у розмірі від 51 до 85 гривень, щоправда, із конфіскацією тварини [11].

Крім цього, тварина може бути предметом правопорушень, об'єктом яких є:

1) моральні засади суспільства у частині ставлення до тварини;

2) право власності.

Правопорушення, об'єктом яких є моральні засади суспільства, передбачені ст. 89 КУпАП та ст. 299 Кримінального Кодексу України (далі – КК України) [12]. Зокрема, для наведених вище статей не мають значення наявність чи відсутність у тварин, які є предметом злочину, господарів, їх перебування у стані природної свободи чи в неволі, господарське призначення, стан організму тощо. Злочин може вчинятися як стосовно тварин, які перебувають у власності винного, так і будь-яких інших (належних іншим власникам, безгосподарних, диких) [13, 888].

Особливістю зазначених вище статей є те, що відповідальність несе безпосередній власник тварини, що ще раз підкреслює особливість тварини як об'єкта речових прав.

Що ж стосується викрадення тварини, то в такому випадку тварина є предметом злочину, передбаченого ст. 185 або іншими статтями Розділу VI КК України, а саме злочинів проти права власності, адже у випадку викрадення тварина буде, в першу чергу, чужим майном [13, 888].

При вчиненні даного виду злочинів питання про визначення кваліфікуючих ознак, таких як великі та особливо великі розміри, вирішується судами виходячи із вартості 1 кг маси тварини, що також є суперечливим, адже тварина може бути визначена індивідуальними ознаками, що значно підвищує її цінність.

Таким чином, визначаючи тварин об'єктом речових прав, необхідно пам'ятати про особливості, якими вони характеризуються саме як живі істоти. Дані особливості є основоположними у віднесенні тварин законодавчо до спеціальної категорії, хоч і в рамках поняття майна. На сьогоднішній день правова система України різнилась від західної практики, у якій тварини виносяться за межі категорії об'єктів цивільних прав і наділяються ознаками суб'єктів. У той самий час українське законодавство є досить розгалуженим у аспекті захисту тварин від різноманітних посягань, зокрема від жорстокого поводження, що, у свою чергу, може бути одним із способів завдання шкоди тварині. Таким чином, можна зробити висновок про те, що характер норм ЦК України, що виділяє для тварин окрему категорію регулювання, має на меті захист як майнових та немайнових прав власника, так і захист самих тварин з огляду на їх специфічні ознаки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – № 40. – 2003. – Ст. 356.
2. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21 лютого 2006 року // Відомості Верховної Ради України. – № 27. – 2006.
3. Про тваринний світ : Закон України від 13 грудня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – № 14. – 2002.
4. Про Червону книгу України : Закон України від 07 лютого 2002 року // Відомості Верховної Ради України. – № 30. – 2002.
5. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 09 липня 2002 року // Офіційний Вісник України. – № 28. – 2002.
6. Про порядок утримання і поводження з домашніми і іншими тваринами в м. Києві : Розпорядження Київської міської державної адміністрації від 08 вересня 1997 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.gioc-kmda.kiev.ua/files/File/1372_1997\(1\).htm](http://www.gioc-kmda.kiev.ua/files/File/1372_1997(1).htm)

7. Дзера О. В. Цивільне право України. Навчальний посібник / О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1088 с.
8. Рішення Орджонікідзевського районного суду м. Харкова у справі № 2029/2-2540/11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27460679>
9. Рішення Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області у справ № 0907/2-7903/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27012096>
10. Рішення Придніпровського районного суду міста Черкаси у справі № 711/4868/13-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35144062>
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР). – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
12. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 7-ме вид., переробл. та допов. – К. : Юридична думка, 2010. – 1288 с.

УДК 347.956

КОЛО УХВАЛ, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ ОБ'ЄКТОМ АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ

Фролова О.В.,
здобувач

Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка

У даній статті розглядаються ухвали суду, які можуть оскаржуватись окремо від рішення суду та які повинні оскаржуватись разом із ним. Досліджено ухвали, що створюють негативний наслідок процесуального характеру для заінтересованої особи (значні процесуальні перешкоди на шляху до вирішення справи), а також ухвали, що створюють додаткові матеріальні об'єкти незадоволення, які відрізняються від основного спору. Проводиться аналіз колізій законодавства з приводу оскарження ухвал суду. З метою законодавчого врегулювання цього питання запропоновано доповнення до Цивільного процесуального кодексу України.

Ключові слова: ухвала, апеляційне провадження, оскарження, заінтересована особа.

Фролова О.В. / КРУГ ПОСТАНОВЛЕНИЙ, КОТОРЫЕ МОГУТ БЫТЬ ОБЪЕКТОМ АПЕЛЛЯЦИОННОГО ОБЖАЛОВАНИЯ / Луганский государственный университет внутренних дел им. Э.А. Дидоренко, Украина

В данной статье рассматриваются определения суда, которые могут оспариваться отдельно от решения суда и которые должны оспариваться вместе с ним. Исследованы решения, создающие негативное последствие процессуального характера для заинтересованного лица (значительные процессуальные препятствия на пути к решению дела), а также решения, создающие дополнительные материальные объекты неудовлетворения, которые отличаются от основного спора. Проводится анализ коллизий законодательства по поводу обжалования определений суда. С целью законодательного урегулирования этого вопроса предложено дополнение к гражданскому процессуальному кодексу Украины.

Ключевые слова: определение, апелляционное производство, обжалование, заинтересованное лицо.

Frolova O.V. / TERMS OF REGULATIONS THAT MAY BE THE SUBJECT OF APPEAL / Lugansk State University of Ministry of Internal Affairs Department named by E.O. Didorenko, Ukraine

This paper discusses the detailed analysis of the content of the current Code of Civil Procedure and concluded that the actual order of the appeal court decisions has not undergone significant changes, except for ten years had expanded the list of those that may be subject to an independent appeal and partially changed powers of the appellate court to revise decisions.

Defined and formed the requirements to be met by the court, which may be appealed separately from the court, and that should be appealed with it.

Researched decisions that create a negative consequence of a procedural nature for the person concerned (significant procedural obstacles to solving the case), and decisions that create more dissatisfaction with material objects that differ from the main dispute.

The opportunity to abuse their procedural rights for the purpose of delaying the proceedings and an opportunity to put before the courts of general jurisdiction the question of appellate review of rulings that are not that are not included in the list specified in Art. 293 Code of Civil Procedure, and in general, in terms of the requirements of a rational procedural form, must not appealable.

The analysis of the impacts of legislation on the appeal court's ruling. In order to resolve this legal issue proposed amendments to the Civil Procedure Code of Ukraine.

It was determined that at the stage of development of Ukrainian legislation are observed tendency to expand the list of decisions that can be appealed separately from the court. The exact composition of the court of first instance, which may be appealed by way of appeal proceedings separate from the decision of the court or with it currently remains unclear.

A to decisions that can be appealed separately from the court include court records by signing a separate procedural document and for which there is no indication in the law of the impossibility of their appeal. Such acts include: decisions that impede the proceedings; decisions that cause material adverse legal consequences (resulting in a violation of substantive rights and interests of both stakeholders and individuals who were not involved in the case); decisions that can lead to failure of the goals and objectives of civil proceedings in connection with the breach or threaten breach of the right to effective judicial protection. The last two groups in legislative support may be included in one box art. 293 Code of Civil Procedure.

Key words: decision, appeal, appeal the person concerned.

За останні десять років існуючий порядок апеляційного провадження неодноразово мінявся: змінювалися строки, коло суб'єктів та права апеляційного оскарження та розширювався перелік об'єктів оскарження, змінювався порядок відкриття апеляційного провадження, його підготовки тощо. Утім детальний аналіз змісту чинного ЦПК дозволяє зробити висновок, що власне порядок апеляцій-

ного оскарження судових ухвал не зазнав суттєвих змін, хіба що за десять років було розширено перелік тих із них, що можуть бути самостійним об'єктом апеляційного оскарження та частково змінилися повноваження суду апеляційної інстанції щодо перегляду ухвал.

Різні аспекти питання про правову природу судових ухвал та способи їх оскарження розглядали у своїх працях